

Фросина ТАСHEВСКА-РЕМЕНСКИ

“
*Umot neka
t i b i d e v o d a ~*
”

Политичкиот радикализам најчесто се определува како еден од можните ставови, дејствувања и однесувања во пристапот и во реализацијата на целите на одредена политика. Во политичката заедница може да биде доминантен став, дејствување и однесување, но може да биде и само една од фазите во созревањето на една политика.

Потенцијално и латентно политичкиот радикализам постои во секоја политичка заедница, дури и во оние во кои нема никаква шанса. Времето на неговото појавување и излегување на политичката сцена е време во кое најчесто доминираат општествената и политичката криза. Радикализмот воопшто е барање за целосна, коренита и суштинска промена на односите во една заедница, која почнува со промена на носителите на економската и на политичката моќ.

Досегашните искуства покажуваат дека политичкиот радикализам, како доминантна политика, тешко се задржувал и опстојувал во подолг временски период. По освојувањето на власта тешко е да се задржи радикалниот став, бидејќи тој само по себе го доведува во прашање и ја преиспитува и новата власт и новите функционери.

"Во политиката, за да може да биде постигната одредена цел, дозволен е сојуз и со ѓаволот, но треба да бидеш сигурен дека ти ќе го искористиш него, а не тој тебе".

Во политичкиот живот на заедницата радикализмот е пожелен само до одредена граница, бидејќи преку таа граница станува незгоден за секоја политика, затоа постојано внесува доза на критички немир и незадоволство кон владејачката политика. Радикалниот став во политичка смисла е нетактичен и нефлексибилен, не се задоволува со состојбата каква што е, туку постојано инсистира на состојба каква би требало да биде. Идејата за која се залага сака да ја оствари во чиста форма, неводејќи сметка за реалноста. Така, често се случува, политичкиот радикализам подолго да опстане како политички ултралиберализам. Кај екстремните радикали (ултралиберали), често се губи радикалната содржина, а останува само радикалниот стил. Во тој случај се јавува парадокс - се знае што не се сака, но не се знае што се сака. И кога се сака - се сака промена само заради промена, а не заради менување во име на една општа и универзална цел.

"Да се согледа реалноста таква каква што е, пред сè, значи да се разбијат митовите и илузиите кои нè тераат себеси и другите да се гледаме со туѓи очи".

Карл Косик

Во теоретска смисла, политичкиот радикализам може да се издвои и концепциски да се разработи како радикален политички демократизам и како радикален политички авторитаризам.

Радикалниот демократизам во политиката е коренито менување и укинување на политичките односи во кои владеат различни облици на доминација на поединецот и групата во политичката заедница. Тој создава услови за целосно рамноправно вклучување во политичкиот живот, но и воспоставување различни демократски институции, механизми и процедури, со чија помош се реализираат промените и се демократизира политичкиот живот. Цел на радикалниот поли-

тички демократизам е хуманистичка, демократска, рационална и ефикасна заедница. Илузија е дека оваа политичка концепција може да се реализира во неразвиените општества и заедници. Само развиено, богато и култивирано општество може да биде потенцијален носител и реализатор на радикалниот демократизам.

Радикалниот политички авторитаризам е целосно менување и укинување на една власт и воспоставување нова власт. За него, како и за секој радикализам карактеристична е тоталната критика на општеството во кое владеат односи на доминација, односно односи на потчинетост и надреденост. Всушност, тој на старите односи на надреденост и подреденост им ги спротивставува новите односи на надреденост и подреденост.

Во политичката емпирија, политичкиот радикализам најчесто се јавува како фаза во созревање на одредена политика и политичка заедница. Така, радикалните партии биле во опозиција или во иле-

ПОЛИТ РЕАЛ-

гала, имале радикални програми и ја освоиле власта на радикален начин, но кога ќе се зацврстат се прилагодиле на новите услови. Често, по освојувањето на власта таквите партии жестоко ја бранат освојената позиција, дури воспоставуваат и поконзервативни односи од оние кои ги урнале.

Различни облици и содржини на радикално однесување во политиката се јавуваат и во оние групи, партии и движења кои не се радикално ориентирани. Радикалните групи, струи и поединци се неизоставен елемент на современата политичка структура и на макро и на микро политички план - од авторитарни до демократски и од монолитни до плуралистички политички заедници. Нивните цели и програми се од утопистички до театрални идеи и барања, а употребата на средства за нивно остварување подлежи на различни критериуми - од морални и моралистички, до утилитарни и макијавелистички.

Својствено за секој радикализам е

"Заедницата опстојува сè додека дијалогот е доволен да го регулира сè она што може да ги подели нејзините членови".

Ерик Веил

дека основата на позицијата ја гради на нормативни и на вредносни ставови, ставајќи ги фактите во втор план и употребувајќи ги само во мерка во која одговараат на бараната цел. Радикализмот секогаш почнува со гледишта за проектираната иднина, дури и во случаи кога тој проект е нејасен, завиткан во фраза, измислен, недостапен. Треба да се разликуваат творците на радикалните проекти од неговите носители, оние кои се приклучиле и оние кои го прифаќаат. Творците на радикалната програма често не ја препознаваат во рацете на носителот и реализаторот. Исто така, често се случува пред реализацијата да се изгуби секаква врска со основните цели на радикалниот проект. Оние кои го прифаќаат често во него вградуваат желби, надежи и очекувања, дури и во случаи кога тие очекувања се целосно спротивни на проектот. Радикализмот тешко ја прифаќа реалноста. Прилагодувањето на новото е едно од најтешките барања. Радикализмот и радикалната политика запаѓаат во

"Неправдата настанува тогаш кога еднаквите се третираат нееднакво, а нееднаквите еднакво".

Аристотел

најголемо искушение кога треба да воспостави ново, кога доаѓа ред на воспоставување на позитивна програма и исполнување на ветувањата на чии крилја е освоена власта.

Кога во реализацијата на своите цели, политичкиот радикализам почнува да ги употребува сите расположливи средства, не прашувајќи се за нивната морална оправданост, тој се сведува на "револуционерен макијавелизам". Максимата на дејствување на овој радикализам е "целта ги оправдува средствата". За праведните се дозволени сите, па и морално недозволивите средства, бидејќи "морал-

но оправдано е сè она што во даден момент е политички целесходно".

Феноменолошки синоним на револуционерниот макијавелизам би бил изопачениот политички реализам т.е. реал-политиката. Преокупација на нејзината теорија и практика се политичките средства. Таа се занимава со ладно и пресметано техничко освојување, зацврстување, проширување, задржување и овековечување на освоената политичка власт. Кога вреднува, тогаш ја интересира само оценката за ефикасноста на владеењето. За ефикасно владеење ги употребува сите средства. Нејзината логика се темели на ставот дека "ефикасноста ја оправдува употребата на сите средства". Тие средства најчесто се сведуваат на гола физичка сила. Реал-политиката всушност е "политика на силата", бидејќи по нејзината логика "тие кои ја освоиле власта ако не располагаат и ако не ја употребуваат силата, макар и како закана, брзо ќе пропаднат". Освојувањето и одржувањето на власт е најчеста задача на

ИЧКИ РАДИКАЛИЗАМ, ПОЛИТИКА И МОРАЛ

"Човекот со кој управува разумот послободен е во држава во која живее според општа одлука, отколку во осамениост каде што се слуша само себе си".

Барух де Спиноза

"Кога луѓето ќе се изгубат во шумата на животот, само вредностите можат да им помогнат да се вратат на вистинскиот пат, инаку стануваат плен во играта на бесмислените сили".

реал-политиката. Најчесто, употребата на сите средства, па и на оние со кои се нанесува штета, оваа политика ги оправдува со ставот дека "сè тоа се прави за општото добро на заедницата, а не поради посебни и лични интереси на оние кои владееат". Кога оваа политика ќе ја зацврсти власта, личните и посебните интереси ги прогласува за општи. Реал-политиката во краен биланс води кон тоталитарна организација на заедницата.

Политичкиот радикализам во својата чистота и суштина основната позиција ја гради на цврсти етички, морални и вредносни ставови. Меѓутоа, во реализацијата често добива сосема спротивни позиции од првично зацртаните. Во оценувањето на една политика не е доволно да се повикаме на намерите и на побудите. Етиката на намери е само една страна во оценувањето на една политика или политички став, другата страна е етиката на направеното (учинокот). Со спојување на овие две етики може да биде оценета етичката и моралната вредност на одредена политика и политичко однесување.

Најголемо морално самоубиство на една политика е кога едно прокламира, а сосема спротивно реализира. Тоа е расчекор меѓу програмата и делата.